

**A TÖRÖKORSZÁGI HATÁRRENDEZETI RENDSZER FEJLESZTÉSÉNEK FŐBB
ELEMELI AZ „ACTION PLAN ON INTEGRATED BORDER MANAGEMENT” EU
TWINNING PROJEKT TÜKRÉBEN**

Hazánk mindig is vezető szerepet töltött be a schengeni vívmányok elméleti és gyakorlati megvalósításában. A Magyar Köztársaság Rendőrsége határrendészeti szakembereinek szakmai tapasztalatait egész Európában elismerik. Jó példa erre - a jelenleg a megvalósítás utolsó harmadában lévő - „Action Plan on Integrated Border Management Phase-1” az Európai Unió által finanszírozott twinning projekt, melynek kivitelezésében összességében 35 magyar határrendészeti szakértő vesz részt. Szakembereink részt vállalnak a török határellenőrzési rendszer reformjában, a Török Határőrség létrehozásában, az Integrált Határigazgatási Rendszer kialakításában. Megállapítható, hogy a rendészeti kutatások gyakorlati eredménye ezekben a projekteknél csúcsosodik ki, itt eredményesen ötvöződik az legjobb európai uniós elmélet és a gyakorlat.

Törökország meghatározó szerepet tölt be a kelet-nyugati irányultságú illegális migráció vonatkozásában. Az ország európai uniós csatlakozásában fontos szerepe van a jelenlegi határrendészeti rendszer átalakításának. A korábbi években az országot, mint migráció kibocsátó államként tartottuk számon, mostanra inkább, mint tranzit ország kerül előtérbe. Az országon áthaladó illegális migráció jelentős, melynek iránya kelet-nyugati, fő irányultsága Görögország és Bulgária, majd a Nyugat-európai országok.

A Frontex⁴³² felismerte ezt a tendenciát, ezért a gyors reagálású, nemzetközi határrendészeti erőkből álló szervezettel folyamatosan akciókat szervez és hajt végre főleg a görög-török határviszonylat görög oldalán. A végrehajtott akciók eredményeként, statisztikailag is kimutatható az illegális határátlépések csökkenése az akciók alatt és az azokat követő időszakokban.

Az Európai Unió tagállamainak közös biztonsági érdeke, hogy Törökország határellenőrzési rendszere megerősödjön, az államhatárain egyre intenzívebb ellenőrzés valósuljon, és az a későbbiekben pedig feleljen meg az uniós- és egyben a schengeni követelményeknek.

Hogyan épül fel a jelenlegi határellenőrzési rendszer Törökországban és milyen változások várhatók?

Jelenleg öt meghatározó szervezet foglalkozik a határellenőrzéssel: a török szárazföldi erők, a nemzeti rendőrség (Biztonsági Főigazgatóság), a csendőrség, a parti

⁴³² Frontex: Az Európai Unió Tagállamai Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökség 2007/2004/EK tanácsi rendelet (HL L 349., 2004.11.25.).

A FRONTEX a tagállamok közötti operatív szintű együttműködést koordinálja a külső határok kezelésének területén; támogatást nyújt a tagállamok részére a nemzeti határőrök kiképzésében, illetve a közös képzési szabványok kialakításában; kockázatelemzést végez; figyelemmel kíséri a külső határok ellenőrzésének és felügyeletének területére irányuló kutatás fejlődését; segíti a tagállamokat a külső határokon felmerülő magas technikai és operatív támogatást igénylő helyzetekben; és biztosítja a tagállamok számára a szükséges támogatást a közös visszatérítési műveletek során. http://europa.eu/agencies/community_agencies/frontex/index_hu.htm
Letöltés:2011.05.12

őrség és a vámőrség. Ezen szervezeteken kívül persze más szervezetek is jelen vannak az államhatárokon, melyek közül kiemelhető az Egészségügyi Minisztérium tevékenysége, amely az általános egészségügyi- (human), valamint az állat- és növényegészségügyi rendszabályok betartását ellenőrzi.

Törökország stratégiai célja az európai uniós tagság. A csatlakozás egyik fontos előfeltétele a határellenőrzési rendszer uniós, majd a schengeni követelményeknek történő megfeleltetése, mely megvalósítására az elmúlt években több európai uniós twinning projekt vette kezdetét. A twinning projektek filozófiája az hogy a tagállami szakértők és a kedvezményezett ország szakértői közösen dolgoznak egy problémán, abból a célból, hogy a mindkét félnek megfelelő megoldások megszülessenek.

Jelenleg, a török határellenőrzésben részt vevő szervek

Szárazföldi erők

Az 1980-as években a megnövekedett terrorfenyegetés miatt a Csendőrségtől a szárazföldi erők vették át a határőrizeti feladatokat. A szárazföldi határok biztonságáról és védelméről szóló 3497. sz. törvény alapján, ma a török hadsereg szárazföldi erőinek feladatkörébe tartozik Törökország szárazföldi határai sérthetelenségének biztosítása. A szárazföldi erők határőrizettel foglalkozó alegységeit a határvonalhoz viszonylag közeli diszlokációban helyezték el. A sajátos földrajzi viszonyok és az egyéb feltételektől függően, ezek a laktanyák 3-12 kilométerenként találhatók az államhatár mentén. A jelenlegi diszlokáció szinte teljesen nélkülözi a kockázatelemzés eredményét. (Van olyan laktanya ahová 6-8 óra gyaloglás után lehet eljutni, az gyakorlatilag a hegy tetején található). A katonák gyakorlatilag határvédelmet folytatnak, mely fő módszere az államhatár közelében /az általában két kilométer szélességű határsávban/ végzett járőrözés. Az állomány az éjszakai és nappali figyelést segítő - katonai - technikai eszközökkel (távcsövek, éjjellátó eszközök, radar készülékek) van felszerelve. Az Iraki határszakaszon a határsáv a két kilométernél szélesebb területsávot foglal magába, e-mellett aknamezők és egyéb technikai akadályok nehezítik meg a határsérők mozgását.

A szárazföldi határok határőrizetért felelős központi szerv a Szárazföldi Erők Parancsnoksága Ankarában található. A szervezet jól lépcsőzött vezetési elemeket foglal magába. A hadsereg által elfogott személyeket a rendőrségnek adják át. Bár a hadsereg szerepe jelentős a határőrizeti feladatok ellátásában, az eredményessége - a határsértők számából következően - a Görög és Bulgár határon gyenge. A Frontex Kockázat Elemző Központ /Frontex Situation Centre (FSC)/ adatai alapján a sikeresen elkövetett határsértések száma jelentős.

A Török Nemzeti Rendőrség

A határforgalom ellenőrzését az összes határátkelőhelyen (szárazföldi, vízi, légi) a rendőrség a Belügyminisztérium Biztonsági Főigazgatóságának (Nemzeti Rendőrség) szervezete végzi.

A határátkelőhelyek a rendőrség a városi, vagy a kormányzói vagy alkormányzói hivatal irányítása alatt működnek. (Törökország sajátos közigazgatási struktúrája miatt, a kormányzói és alkormányzói hivatalok alárendeltségébe tartozik valamennyi rendészeti

szervezet). Természetesen, a szervezetek szakmai irányítása a rendőrség vezetési rendszerén keresztül valósul meg.

A Nemzeti Rendőrség illetékességi területe 81 tartományt és kb. 400 várost foglal magába. Ez az ország területének mintegy 8%-át fedi le. A Rendőrség felelős az ország belső biztonságáért, valamint az integrált határőrizet koordinálásáért és végrehajtásáért. Az országban 1.197 rendőrőrs, 756 kerületi és 81 tartományi igazgatóság működik az ankarai központon kívül kb. 250.000 fős állománnyal.

Szervezetében megtalálható az Idegenrendészeti, Határrendészet és Menekültügyi Főosztály, melynek fő feladatai: a vízumra, tartózkodási engedélyre, a menedékjogra vonatkozó kérelmek elbírálása. Feladata még a menekültek és menedékkérők fogadása, honosítási eljárás, az emberkereskedelemre vonatkozó nemzeti bejelentési rendszer koordinálása.

A biometrikus útlevelel 2010. júniusi bevezetésével, az útlevelel kapcsolatos feladatok kikerültek a rendőrség hatásköréből, és egy civil egységhez tartozik a Belügyminisztérium szervezetén belül.

A Csempészs- és Szervezett Bűnözés Elleni Főosztály foglalkozik – egyebek mellett – az illegális migráció, az embercsempészs és az emberkereskedelem elleni küzdelemmel.

A Csendőrség

A Csendőrség szervezetéről, feladat- és hatásköréről szóló 2803. számú törvény alapján a csendőrség kettős feladatrendszerű szervezet. Rendészeti feladatkörében ellátja a közrend és a közbiztonság fenntartását. Katonai jellegű fegyveres testületként, - mint a hadsereg része - a Honvéd Vezérkar alárendeltségében tevékenykedik, veszélyeztetettség esetén és háborúban támogatja a hadsereget.

A Csendőrség a belügyminiszter alárendeltségébe tartozik, de testületi jellemzői miatt közelebb áll a hadsereghöz, mint a rendőrséghez.

A Csendőrség hivatásos és sorozott állománnyal hajtja végre feladatait. A Török Csendőrség illetékességi területe: általánosságban a rendőrség illetékességi területén kívüli terület (városokon kívüli terület), ez az ország területének 92%-át foglalja magába. A Csendőrség felelős a teljes Iraki viszonylat egy szakaszának (kb 200 km) a biztonságáért.

A Csendőrség szervezetében a határőrizeti feladatok ellátását - a hivatásosok vezetésével - a sorállomány végzi. A szervezet összlétszáma 150.000 fő, ebből a határőrizeti feladatok ellátásába mindösszesen kb 6000 főt vonnak be. A határőrizeti feladatok átadása a hadsereg részére még napjainkban is folyamatban van.

A Parti Őrség

A Parti Őrség, mint fegyveres rendészeti szerv, békeidőben a Belügyminisztériumhoz tartozik, háborúban és válsághelyzetben a Haditengerészet irányítása alatt működik. A szervezet állományának döntő része korábban a haditengerészetnél teljesített szolgálatot. A két szervezet közötti mobilizáció biztosított, szoros kapcsolatuk van a haditengerészettel.

A Parti Őrség illetékességi területe a Törökország területéhez tartozó vizeket fedi le (Földközi-tenger, Égei-tenger, Fekete-tenger, Márvány-tenger) ez a terület összesen 377 172 km².

A Parti Őrség Parancsnoksága az illetékességi területén belül lát el határellenőrzési feladatot. A Parti Őrség szervezeti felépítése: Főparancsnokság (Ankara), Fekete-tengeri Régió Parancsnoksága (Samsun), Márvány-tenger és Tengersizorosok Parancsnoksága (Isztambul), Égei-tengeri Régió Parancsnoksága, Földközi-tengeri Régió Parancsnoksága (Mersin), Légi Parancsnokság (Izmir), Kiképzési Parancsnokság (Antalya), Ellátó Központ Parancsnokság (Isztambul). A Parti Őrség létszámát 3.250 főre becsülik, hivatásos állománnyal dolgoznak.

A szervezet csak a tengeri határokért felelős, nincs hatásköre a határátkelőhelyeken. A határátkelőhelyek az útiokmányok ellenőrzést a török rendőri erők végzik.

Fő feladatait a 2692. számú törvény határozza meg, mint a tengeren hatáskörrel rendelkező rendvédelmi szerv: Törökország tengerei biztonságának biztosítása és védelme; az élet és vagyon védelme a tengeren; a területi vizekre érkező menekültek lefegyverzése, az illetékes hatóságnak történő átadása; a tengeren történő mindenfajta csempészség megelőzése; csónakok és hajók jogszabályokat sértő tevékenységének megakadályozása; kutatási és mentési tevékenység folytatása, környezetvédelmi feladatok ellátása.

Törökország határviszonylatai

 Török Hadsereg

 Török Parti Őrség

 Török Csendőrség

A Vámőrség

A Vámőrség Helyettes Államtitkársága felelős a járműforgalom és az áruk határátlépésért, az embercsempészet felderítéséért, valamint a határátkelőhelyek biztonságáért. A Vámőrség szervezetéről és hatásköréről szóló rendelet alapján a fő

feladatai közé tartozik mindenfajta csempészség megelőzése, felderítése és nyomozása. A Vámőrség a Miniszterelnöki Hivatalhoz tartozik. Központi egységei a helyettes államtitkárság és a főigazgatóságok, regionális és helyi igazgatóságok.

A Vámőrség széleskörű hazai- és nemzetközi együttműködést folytat a társszervekkel. A határátkelőhelyek rendjének fenntartását is a Vámőrség hajtja végre. A török határátkelőhelyeken jelenleg a Rendőrség „csak” az útiokmányokkal kapcsolatos tevékenységeikért felelős, minden egyéb feladatot a Vámőrség lát el.

A jelenlegi határigazgatási rendszer fő jellemzője, hogy a szervezetek közötti információ áramlás határfoka gyenge. Minden szervezet a legjobb tudása szerint végzi feladatát, de az együttműködés hiánya az eredményesség rovására megy. Időszerű a szabályozók, a szervezeti felépítés, a munkamódszerek korszerűsítése Törökországban, ha meg szeretnének felelni az uniós elvárásoknak.

Törökország határigazgatási rendszerének korszerűsítésére irányuló törekvések

Az Integrált Határellenőrzésről szóló Nemzeti Cselekvési Terv alapján, jelenleg folyamatban van a jogszabályok felülvizsgálata és az Integrált Határellenőrzési Rendszer (IBM) kialakítása. A Belügyminisztérium szervezetében létrehozásra került az Integrált Határmenedzsment Hivatal, amelynek a feladata, hogy koordinálja a jövőbeni Határőrség létrehozására irányuló tevékenységet. A hivatal felelős az IBM rendszerének kialakításáért és az önálló Határőr szervezet létrehozásának koordinálásáért.

Az új szervezeti modell kialakításában kiemelkedő jelentőségű a TR 07 IB JH 04 számú, az Integrált Határellenőrzés Megvalósítási Terve 1. fázis elnevezésű 18 hónapig tartó Twinning projekt megkezdése 2010. június hónapban, mely projekt előkészíti az „Integrated Border Management” (IBM) bevezetésével kapcsolatos tevékenységeket.

A projekt vezető partner országa Magyarország, konzorciumban az Egyesült Királysággal. A két vezető szervezet a Magyar Köztársaság Rendőrsége és a Northern Ireland Co-operation Overseas (NI-CO). A projekten belül, a magyar szakértők munkáját támogatják még az International Centre for Migration Policy Development (ICMPD) által küldött szakértők is.

Összességében, ezen projekt nemzetközi alapokon nyugszik, biztosítva Törökország számára a legjobb európai uniós- és schengen gyakorlat adaptációját.

A projekt indítását megelőzően, a török miniszterelnök a kiadta az integrált határellenőrzés megteremtéséről szóló referandumot, mely kötelező jelleggel, magas szintű koordinációt és együttműködést ír elő a szervezeteknek, emellett miniszteri szinten megalakította az Integrált Határellenőrzési Koordinációs Tanácsot, amely negyedévente ülészik.

A projekt megvalósításának fő célja olyan integrált határrendészeti szervezeti struktúra megalkotása, amely garantálni tudja Törökország államhatárainak sérthetlenségét. Amennyiben létrejön az Integrált Határellenőrzési Rendszer (IBM), az majd remélhetően biztosítani fogja a hatékony és eredményes határellenőrzést (határőrizet, határforgalom ellenőrzést) a török szárazföldi-, légi-, vizi határokon. A Török Kormány felismerte azt is, hogy az új szervezet mellett, az IBM-ben résztvevő szervezetek közötti hatékonyabb együttműködésével és koordinációjával jelentősen növelhető a határellenőrzési rendszer hatékonysága. A török IBM kialakítását megcélzó projekt egyik eleme a határrendészeti képzés, ezen belül 45 trainer kiképzése és a 150 török résztvevő oktatása.

A projekt eredményeként – a jövőben – fontos változások várhatók az állhatáron jelenlévő hatóságok hatáskörében és illetékességében.

Az IBM kialakításának egyik eredményeként, hivatásos állományú új határőrizeti egység (Türk Sinir Mohafizi – Török Határőrség) jön létre. A szervezet létrehozása és az átalakítás ütemezve megy majd végbe, az új szervezet – megalakítását követően – először a kevésbé veszélyeztetett nyugati határszakaszokon veszi át a határrendészeti feladatokat (bolgár-török viszonylat), majd az ütemtervnek megfelelően a maradék határszakaszokon veszi át az ellenőrzést. Az IBM rendszer is megalakul, Közös Koordinációs- és Kockázatelemző központ létrehozását tervezik, amelybe mindegyik, az IBM-ben érdekelt szervezet képviselteti magát.

Az uniós szakértők és a török partnerek közös munkája eredményeként 2010. december hónapban elkészült a Török Határőrség szervezetének létrehozására szolgáló törvény tervezete, amely jelenleg a Török Belügyminisztériumban van véleményezésen. (Sajnos a parlamenti választások miatt, ez a véleményezési folyamat jelenleg késésben van).

Ezzel a munkával párhuzamosan folyik a projekt többi elemének az előkészítése és megvalósítása, többek között a Schengen Katalógus adaptálása, a többlépcsős határrendészeti képzés rendszerének kialakítása és a képzési stratégia elkészítése, valamint a külföldi tanulmányutak végrehajtása (összesen hat alkalommal).

A projekt tervezett végeredménye a Nemzeti Akcióterv és a Road Map aktualizálása, valamint a tervezett Törökországi Integrált Határellenőrzési Rendszert részletesen bemutató összefoglaló jelentés elkészítése. A záró értekezletre magyar Belügyminiszter úr is meghívásra került.

Az IBM projekt második fázisa

Az IBM Kockázatelemző Központ Létrehozására irányuló projekt (TR 08 IB JH 04 sz) megvalósításának jogát Finnország nyerte el, amelynek témája az Európai Unió legjobb gyakorlata alapján, a kockázatelemző tevékenység fejlesztése Törökországban. Ez a program 2011. január 11-én vette kezdetét.

A „második fázis” megvalósítása az első fázis eredményeire támaszkodik. A projektek közötti szoros együttműködés és az információáramlás biztosított, a kialakított e-learning rendszeren mindkét projekt eredményei nyomon követhetők.

A török határőrök képzése – TR 07 IB JH 02 oktatási projekt

A szervezet létrehozása mellett, napirenden van a török határrendészeti képzés rendszerének kialakítása, ennek a tevékenységnek a vezetője Németország. Ez a projekt 2010. december hónapban indult be és 15 hónapig tart. Hazánkhoz ez a program is kapcsolódik, hiszen négy évvel ezelőtt, a spanyol-magyar konzorcium keretében - a TR 04 IB JH 05 számú projekt keretében - a magyar szakemberek tevékenyen részt vállaltak a török határrendészet képzés (tiszthelyettes és tisztképzés) rendszerének kidolgozásában.

A német szakértők munkájuk során felhasználják a korábbi oktatási projekt eredményeit, és a jelenlegi IBM projekt jelentéseit. A párhuzamosságok elkerülésére a projektvezetéssel történő folyamatos koordináció és együttműködés napi szintű. Közös kidolgozásra került a „Török Határőrök Képzési Rendszerének Stratégiája” című munkaanyag.

A török belügyminiszter terve alapján, a Török Rendőr Akadémián a 2011/2012-es tanévre már létrehozzák a határrendész szakmai felkészítést koordináló határőr fakultációt. Az Akadémián jelenleg már három évfolyamon folyik határrendészeti oktatás, az első határrendész hallgatók jövőre fejezik be tanulmányaikat. A hosszú távú tervek között szerepel az önálló Határőr Akadémia megalapítása, amely a határőr tisztképzés igényeit elégítené ki. A határőr tiszthelyettes képző intézetek megalapítása napirenden van.

Összefoglalásként megállapítható, hogy Törökországban elindult egy fejlődési folyamat, amely a jelenlegi határellenőrzési rendszer főbb elemeinek korszerűsítésére vonatkozik. A megvalósuló projektek eredményeit felhasználva a török partnerek előtt megvan a lehetőség, hogy 10-15 éven belül, egy az Európai Unió és a schengeni előírásoknak megfelelő integrált határigazgatási rendszer jöjjön létre.

Ebben a munkában hazánk szakértői tevékeny szerepet vállalnak, öregbítve a magyar rendőrség jó hírnevét a világban.

Felhasznált irodalom:

1. http://europa.eu/agencies/community_agencies/frontex/index_hu.htm 2007/2004/EK tanácsi rendelet (HL L 349., 2004.11.25.). Letöltés: 2011. 05. 31.
2. A szárazföldi határok biztonságáról és védelméről szóló 3497. sz. törvény; IBM Unit irattár
3. A 2692. számú törvény a Parti Őrség tevékenységéről
4. TR 07 IB JH 04 számú, az Integrált Határellenőrzés Megvalósítási Terve – 1. fázis IBM Unit irattár
5. TR 08 IB JH 04 számú, az IBM Kockázatelemző Központ Létrehozására irányuló projekt – 2 fázis; IBM Unit irattár
6. TR 07 IB JH 02 számú, a Török Határőrök Képzése - oktatási projekt; IBM Unit irattár
7. TR 04 IB JH 05 számú, a Török Határőrség képzési rendszere - projekt, IBM Unit irattár